

Ekonomiutskottet

Riksdagens bankfullmäktiges berättelse 2015

INLEDNING

Remiss

Riksdagens bankfullmäktiges berättelse 2015 (B 16/2016 rd): Ärendet har remitterats till ekonomiutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- bankfullmäktiges ordförande Matti Vanhanen
- enhetschef, finansråd Pauli Kariniemi, finansministeriet
- biträdande direktör Marja Nykänen, Finansinspektionen
- direktionens vice ordförande Pentti Hakkarainen, Finlands Bank.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Finansbranschens Centralförbund rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utskottet konstaterar att bankfullmäktiges berättelse ger en bred utredning av hur finansmarknaden utvecklats samt av Finlands Banks och Finansinspektionens verksamhet under 2014. Utskottet anser att det nya framställningssättet är lyckat och att det förhållandevis väl motsvarar utskottets behov av information. I sitt betänkande fokuserar ekonomiutskottet på vissa teman som bedöms som centrala och som också har aktualiserats vid utfrågningen av sakkunniga.

Den makroekonomiska omvärlden Den globala ekonomin växer fortfarande, men marknaden präglas av osäkerhet. Utvecklingen av priserna på råvaror, risken för deflation i Europa, utsikterna för en långsammare ekonomisk tillväxt och strukturella förändringar i samhället ger utslag på marknaden som går att mäta numeriskt. Men dessutom påverkas marknaden av faktorer vars ekonomiska konsekvenser är svårare att analysera; klimatförändringen, geopolitiska risker, polariseringen i samhällsdeltagandet och farhågorna i Europa när det gäller ett sammanhållet EU bildar en omvärld som är svår att förutsäga.

Inom euroområdet kan tillväxten under året karakteriseras som stabil men blygsam. Den internationella finansmarknaden är fortsättningsvis spänd; marknadsturbulensen har lagt sig, men osä-

Betänkande EkUB 18/2016 rd

kerhetsfaktorerna består och skillnaderna mellan medlemsstaterna är fortfarande betydande. Finanssektorn står mitt i en mångfald av omställningar: konsumentbeteendet förändras bland annat genom digitaliseringen och utvecklingen på den inre marknaden. Vid sidan av bankerna finns det en ny typ av finansiella aktörer som deltar i konkurrensen. Regleringen av dem är inte i alla avseenden samstämmig med regleringen av finanssektorns etablerade aktörer. Dessutom utmanar den långa perioden av osedvanligt låga räntor de etablerade affärsmodellerna inom bankväsendet.

Penningpolitiken i euroområdet. Penningpolitiken ska svara för prisstabilitet, det vill säga säkerställa att inflationen på lång sikt hålls omkring två procent. Den ekonomiska tillväxten inom euroområdet har varit omfattande men inflationen har varit långsam. När styrräntan och därmed också de kortfristiga marknadsräntorna har sänkts till noll, hänger de penningpolitiska utmaningarna ihop med att räntepolitiken får knappare marginaler. Därför har ECB:s penningpolitiska åtgärder under året främst handlat om att hålla räntenivån låg och tillämpa ett utvidgat program för köp av värdepapper och riktade långfristiga refinansieringstransaktioner. Åtgärderna har avsett att tillföra likviditet och öka penningpolitikens genomslag på den reala ekonomin. Styrräntorna väntas förbli på nuvarande nivå eller rentav fortsätta sjunka också efter att förvärven av värdepapper har upphört. Förvärven fortsätter åtminstone till slutet av 2017 års första kvartal.

Enligt de sakkunniga som utskottet har hört kan den lätta penningpolitiken i vissa samhällsekonomier leda till att beviljandet av krediter ökar alltför mycket och att medel riktas till finansinvesteringar eller att värdet på tillgångar kan öka också på konstgjord väg. Makrotillsynspolitikerna kan dock minska de biverkningar av låga räntor som anses vara skadliga.

Finansinspektionen. Grundandet av bankunionen har medfört betydande omställningar i den nationella regleringen och tillsynen. Gemensamma institutioner och ett ömsesidigt ansvar för resolutionsfinansiering måste beaktas också i Finansinspektionens verksamhet. Finansinspektionens mål är att se till att kreditinstituten, försäkrings- och pensionsanstalterna och andra tillsynsobjekt bedriver en stabil verksamhet, vilket är en förutsättning för finansmarknadens stabilitet och att se till att de försäkrade förmånerna tryggas och att det allmänna förtroendet för finansmarknadens funktionssätt upprätthålls. Avgöranden inom ramen för den gemensamma tillsynsmekanismen bestämmer hur den gemensamma regelboken verkställs.

Finanskrisen visade tydligt hur viktigt det är med framförhållning. När krisen är ett faktum är det för sent att stifta lagar för att trygga myndigheternas informationstillgång eller förhindra att kriserna eskalerar. Instrumenten för att hantera och lösa kriserna måste genast stå till förfogande eftersom risker och problem inom den integrerade inre marknaden snabbt sprids över gränserna. Det väsentliga är att Finlands finansiella tillsynsmyndigheter har en arsenal som är jämförlig med myndigheterna i de länder som är viktigast för oss. De viktigaste utmaningarna med avseende på myndigheterna antas framöver gälla framför allt IT-system för att samla in data från banker, planering av återhämtning och resolution och koordineringen av eventuella återhämtnings- och resolutionssituationer. Till utmaningarna bidrar också de delade befogenheterna mellan EU:s resolutionsnämnd och ECB:s banktillsyn.

Tillsynsobjekt. Vår nationella marknad präglas av att några stora aktörer innehar en betydande marknadsandel och därmed en svsevärd tyngd i systemet. Utöver den låga räntenivån, förändringarna i konsumentbeteendet och den allt mer komplicerade regleringen påverkas marknaden och

Betänkande EkUB 18/2016 rd

tillsynsmyndigheterna av enskilda affärsekonomiska beslut hos aktörer på finansmarknaden. I början av 2017 väntas det bli omställningar på vår nationella finansmarknad när Nordea Bank har beslutat göra om sin bolagsstruktur från finländskt dotterbolag till filial och verksamheten i Finland flyttas utanför bankunionen och dess gemensamma tillsynsmekanism. Den finländska filialen kommer inte att övervakas av ECB utan av en svensk tillsynsmyndighet. Rollen för den finländska Finansinspektionen inskränks betydligt, men dess behörighet kommer fortfarande att omfatta tillsyn i fråga om förfaranden och penningtvätt.

Eventuella ändringar i modellen för de interna klassificeringar för kapitaltäckningsanalys som används vid analys av riskerna beträffande krediter som beviljas i Finland kräver efter fusionen godkännande av tillsynen i Sverige. Dessa modeller påverkar bland annat hur mycket egna tillgångar banken ska ha eller hur mycket och på vilka villkor det är möjligt eller lönsamt för den att bevilja krediter. Efter fusionen gäller Finlands beslut och bestämmelser för att trygga finansmarknadens soliditet inte automatiskt Nordea. Om Finland exempelvis inrättar ett kontracykliskt buffertkrav, gäller det automatiskt också Nordeas fordringar i Finland. Däremot skulle kravet på en systemriskbuffert, som för närvarande inte finns i Finlands lagstiftning, gälla den svenska bankens filial i Finland endast om Sveriges finanstillsynsmyndighet bestämmer det. Insättningsgarantin bestäms efter omställningen enligt Sveriges lagstiftning.

Enligt filialmodellen utarbetas Nordeas resolutionsplan i resolutionskollegier. Kollegiet är en ram för det täta samarbetet mellan myndigheterna, men de slutgiltiga besluten om planen fattas likväl av den svenska resolutionsmyndigheten. Planen utarbetas utifrån den svenska lagstiftningen, som styrs av det s.k. BRRD-direktivet (direktivet om återhämtning och resolution av kreditinstitut; 2014/59/EU). Direktivet förutsätter att de svenska myndigheterna tar hänsyn till stabilitetsrelaterade aspekter i de länder där filialerna finns både när de gör upp resolutionsplaner och i verkliga krislägen. BRRD-direktivet avviker i vissa avseenden från SRM-förordningen, vilken är bindande för medlemsstaterna. Direktivet är flexibelt i fråga om specificeringen av poster som omfattas av investeringsskyddet och tillåter i vissa lägen att statlig tilläggsfinansiering sätts in för rekapitalisering av banker eller för temporärt offentligt ägande.

Som en svensk bank är Nordea inte med i bankunionens resolutionsmekanism och har inte tillgång till medlen i resolutionsfonden. Resolutionen inom koncernen ligger helt på Sveriges ansvar och är beroende av det svenska systemets bärkraft. Samtidigt faller Nordea i praktiken också helt utanför de direkta behörigheterna för resolutionsnämnden (Single Resolution Board, SRB) och Verket för finansiell stabilitet i Finland.

På så sätt kan det få konsekvenser för konkurrensförhållandena på hemmamarknaden och även för finansieringsbasen för Finansinspektionen att en betydande aktör övergår till en filialmodell. Också bankfullmäktige har noterat att Finansinspektionen bör tillförsäkras en adekvat finansiering. Enligt utredning till ekonomiutskottet bereder statsrådet ändringar i lagen om Finansinspektionens tillsynsavgift och i lagen om förvaltningsavgift till Verket för finansiell stabilitet, där strukturomvandlingen inom sektorn ska beaktas.

Avslutningsvis. Den senaste lagstiftningen har medfört betydande förändringar i fråga om utgångspunkter och tidigare praxis vid hantering av krislägen inom finansmarknaden. Finansinspektionen har redan tidigare anvisats nya uppgifter och befogenheter av stor betydelse. Men som

Betänkande EkUB 18/2016 rd

en följd av sektorns strukturomvandling kan det uppstå ett behov av att omvärdera instrumenten för makrotillsynspolitiken. Ombildningen till filial leder till att också de instrument som påverkar utbudet på kredit kan förlora i betydelse.

Bankfullmäktige har ansett att Finansinspektionens strategiska mål och val är ändamålsenliga. Bankfullmäktige har även uppmanat Finansinspektionen att i sitt fortsatta värv fästa uppmärksamhet vid vissa i berättelsen särskilt specificerade frågor (s. 31). Ekonomiutskottet ställer sig bakom dessa synpunkter av bankfullmäktige.

Ekonomiutskottet vill betona att det är ett gemensamt intresse för alla EU-länder och deras keditinstitut att det finns en heltäckande och välfungerande tillsyn på EU-nivå. Det bör därför utredas om den gällande regleringen stöder detta mål.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Ekonomiutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner ett ställningstagande med anledning av berättelse B 16/2016 rd.

Utskottets förslag till riksdagens ställningstagande

Riksdagen har ingenting att anmärka med anledning av berättelsen.

Helsingfors 9.9.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kaj Turunen saf
vice ordförande Harri Jaskari saml
medlem Harry Harkimo saml
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Lauri Ihalainen sd
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Eero Lehti saml
medlem Rami Lehto saf
medlem Markus Lohi cent
medlem Martti Mölsä saf
medlem Arto Pirttilahti cent
medlem Hanna Sarkkinen vänst
medlem Ville Skinnari sd
medlem Antero Vartia gröna
ersättare Johanna Ojala-Niemelä sd.

Betänkande EkUB 18/2016 rd

Sekreterare var

utskottsråd Teija Miller.